

alapozzák. Az információs rendszerek egyéb területeivel – pl. a dokumentációs bázis tárgya, mérete és összetétele, a rendszer dokumentum–szolgáltatási kapacitása, az információs szolgáltatások használata – foglalkozó tanulmányok száma sokkal szerényebb:

Az információs munka értékelése – néhány, kivételtől eltekintve – *eléggé kezdeti állapotban van*. Jelentős mértékben hozzájárult ugyan ismereteinkhez, de még nem alakultak ki határozott és egyértelmű vizsgálati módszerek, mérési egységek és elméletek.

Az értékeléshez szükséges megítélések és következtetések kialakításánál nagy nehézségeket és következtetlenségeket okoz a minőségi adatok számszerű mérése (pl. kiváló = 1, jó = 2, gyenge = 3). A mérés egysége – az adatok megbízhatóságával együtt – erősen befolyásolja a statisztikai elemzést. Az olyan ismérvek, mint pl. az *irodalom minősége, az információtartalom vagy a leírás pontossága igen sokféleképpen értelmezhető*.

Az információs munka minden területét lehet értékelni. Igen lényeges, hogy ezek a vizsgálatok ne zárt, izolált jellegűek legyenek. Laboratórium-típusú környezetet létre lehet hozni, de a való életben ilyen ritkán található. Azok a laboratórium-típusú tanulmányok tehát, amelyek pl. egy egyedi kiadvány vagy szolgáltatás értékének megállapítására szorítkoznak – és nem foglalkoznak a felhasználó egyéb információs forrásaival, igényével, munkájának céljaival és korlátaival – csak igen kétes értékűek lehetnek.

Az értékelő tanulmányok általános fejlődéséhez igen fontos a periodicitás és az összehasonlíthatóság biztosítása is.

A cikk a vonatkozó irodalom szemleszerű összefoglalásán kívüli *három értékelő vizsgálatot részletesebben is ismertet*. Megállapításait egy 34 tételből álló bibliográfiával egészíti ki.

[WEISS SWANSON, R.: Performing evaluation studies in information science. = Journal of the American Society for Information Science, 26. köt. 3. sz. 1975. p. 140–156.]

(Balázs Sándor)

Az USA évente 11,8 milliárd dollárt költ tudományos és műszaki információra

Az NSF (National Science Foundation = Országos Tudományos Alap) keretében működő OSIS (Office of Science Information Service = Tudományos Információs Szolgáltatás Hivatala) megbízást adott a tudományos és műszaki információs tevékenység összes költségeinek felmérésére. Három költségtényező figyelembevételével határozták ezt meg:

1. a kutatók által készített információ, a kéziratkészítés költségeit is beleértve – 2,4 milliárd dollár;

2. az információ elosztásának költségei, beleértve az információk publikálásával, terjesztésével, tárolásával és visszakereséssel összefüggő költségeket – 6,1 milliárd dollár;

3. az információ feldolgozására és elsajátítására fordított költségek, elsősorban a kutatók és mérnökök információkeresésre és olvasásra fordított idejére eső munkabérek – 3,3 milliárd dollár.

Az információs költségek 1965-höz képest 1975-ben 13%-kal növekedtek. Az irodalom mennyisége köztudottan állandóan növekszik, ezzel szemben a feldolgozás és elosztás költségei ez idő alatt mintegy 4%-kal csökkentek.

Az elmúlt tíz évben a kutatók és mérnökök teljes száma 23%-kal növekedett, 1,3 millióról 1,6 millióra; míg a kutatással és fejlesztéssel foglalkozó száma csak 7%-kal emelkedett, 494 ezerrel 528 ezerre. Ez éles ellentétben van az 1955–1964. évek 63- és 100%-os növekedésével.

Az USA-ban az elmúlt tíz évben a kutatók és fejlesztők aránya a felnőtt lakosság egészéhez viszonyítva állandóan 1,2% körül mozgott. 1965–1974-ig a kutatás és fejlesztés számára a költségalap csak 4%-kal, az alapkutatás költségalapja – ahonnan a folyóiratirodalom zöme származik – pedig 1%-kal emelkedett. Az 1955–1964-es időszakban a kutatásra és fejlesztésre fordított költségnövekedés 160%, az alapkutatásé 260% volt.

KING tanulmánya szerint a tudományos és műszaki folyóiratok a kutatási eredmények felhasználásának legfontosabb eszközei. Az elmúlt tíz év alatt a tudományos folyóiratok számának gyarapodását 9%-ra becsülték. Ezt a növekedést tükrözi a 4%-os emelkedés a kutatás és fejlesztésre fordított költségekre, valamint a 7%-os növekedés a K & F tudósainak számát illetően, akik írják, szerkesztik és olvassák a folyóiratokat. Az Országos Műszaki Információs Szolgálat (National Technical Information Service), az Állami Kiadóhivatal (Government Printing Office) és a kormány adatai szerint a műszaki jelentés (report) irodalom száma 16%-kal emelkedett, ami ugyancsak tükrözi a költségfelhasználásnak valamint a kutatók számának növekedését. Ezzel szemben 40%-kal több tudományos könyvet adtak ki 1974-ben, mint 1965-ben. Ez azt jelenti, hogy 1974-ben egy könyvre 107 kutató esik, szembeállítva az 1965 évi 125 kutatóval.

[Information News and Sources, 7. köt. 8. sz. 1975. p. 240.]